

NARODNI DNEVNIK

Izaja vsak dan opoldne, izvenredne nedelje in praznika.

Mesečna naročnina: V Ljubljani in po pošti: Din 20—, tujemstvu Din 30—.

Neodvisen političen list.

UREDNIŠTVO:

SIMON GREGORČIČEVA ULICA STEV. 23.

DRŽAVNIŠTVO: KONGRESNI TRG STEV. 3.

TELEFON STEV. 2632.

Rokopisi se ne vračajo. — Oglasi po tarifu.

Pisanim vprašanjem naj se priloži znamka za odgovor.

Račun pri poštnem ček. uradu št. 13.633.

Naša mizerija.

V svojem ekspezu je dejal minister za narodno zdravje Dobrivoj Popović med drugim to-le: V kolikor prihajamo glede števila porodov na prvo mesto (a tudi tu padamo), pa smo glede števila smrtnih slučajev tudi na prvem mestu. Od novorojencev jih umre v prvem letu 28 odstotkov (preko ene četrtine), a 20. leta starosti ne dočaka 38 odstotkov.

Čisto pravilno pravi nato minister za narodno zdravje, da je glavni vzrok tej visoki umrljivosti v ekonomski bedi, ki vedno bolj razsaja. Ljudje nimajo ne stanovanj, ne potrebne obleke, da bi se mogli obvarovati pred boleznimi in vsled premajhnega zaslužka je vsak tretji otrok revnih staršev obsojen, da leže v grob pred svojim 20. letom. Pol milijona teh preostalih otrok pa letno hira od tuberkuloze in le redki so oni, ki jo premagajo.

A moglo bi biti vse drugače. Kajti na eni strani dokazuje najvišje število otrok, da smo potenten narod prve vrste, na drugi strani pa dokazuje veliko število starih ljudi, kjer smo bili že pred vojno Slovenci v vsej Avstro-Ogrski na prvem mestu, da je naš narod zdrav in da bi mogli silno znižati umrljivost, če bi bile naše razmere urejene.

Te pa žalibože niso in krivda pade izključno na naše stranke in na naše politične politike. Ti so vzeli v zakup vso politiko, ti ne puste, da bi prišel kvišku le en mož, ki ni njih slepo orodje in ti so s svojim partizanstvom razjedali vso državo, da ne napreduje država, kakor bi mogla in morala. Zato pa pade na te partizane tudi vsa odgovornost in zato mora pričeti narod misliti na to, da pride do urejenih razmer tudi proti volji teh nepopoljšljivih partizanov.

Nad vse strahotne so številke, ki jih je navedel minister Popović in če bi bile naše stranke količkaj na svojem mestu, bi morale videti v teh obtožljivih številkah glavni program svojega dela in pustiti bi morale vse prepire, vse svoje malenkostne osebne in strankarske zadevice ter iti na delo, da dvignejo narod gospodarsko in ubijejo glavni vzrok, ki mori našo mladino in narod.

In iti bi morali med narod, ne da mu deklamirajo prazne šlagerje, temveč da ga uče, kako se bo rešil oderuhov in da mu sami priskrbe cene kredite. In učiti bi ga morali, kako proda svoje pridelke, kako se reši vseh onih pijavk, ki žive na račun našega lesa, našega premoga, naših rud in naše delavske sile. Tako agitacijo bi morale danes razvijati stranke med narodom in za tako agitacijo jim daje politična moč, ki jo že imajo tudi opozicionalni poslanci, dovolj sredstev, samo če začno v oblastnih skupščinah in odborih s pametnim delom. Kar pa ne bi mogli doseči tu, bi mogli doseči v raznih drugih avtonomnih zastopih in zavladalo bi novo delo in narod bi napredoval. Toda predpogoj je, da stranke ne mislijo samo na svoje mandate, temveč da mislijo predvsem na narodne potrebe in da so čisto v službi naroda, ne pa v njegovi službi le s četrtino noge, s celo nogo v službi stranke, z ostalimi tremi četrtinami noge pa v službi bank in velikih industrij, ki skrbje za njih strankarske fonde.

V gospodarski osamosvojitvi naroda, ki je danes na mnogih mestih manjša ko pred vojno, leži vse zlo. Ravno tu pa se naši javni faktorji prav nič ne brigajo.

Zato pa se tudi ne čudimo, da je izgubila naša skupščina isti dan, ko je povedal zdravstveni minister svoje strahotne številke, pol dne s prazno debato o buri. Druge potrebe in skrbi danes naš narod res nima. Da pa je imel v tej

Proračuna vojnega in gradbenega ministrstva sprejeta.

Beograd, 8. marca. Seja narodne skupščine se je nadaljevala včeraj popoldne ob 5. Na seji je najprej obširno govoril Čeda Kokanović in utemeljeval potrebo depolitizacije uradništva. Med Kokanovićevim govorom je prišlo do prepira med njim in med nekaterimi radikali. Izgledalo je že v nekem trenutku, da pride zopet do pretepov, vendar se je največ na posredovanje demokratov — razburjenje pogoilo.

Potem je govoril Pavle Radić, ki je v dolgem govoru najostreje obsojal postopanje uprave mesta. Konstatiral je, da je vprašanje glavnjače toliko važno zaradi režima in sistema, ki se je tam uveljavil. Uradniki glavnjače so počenjali najhujše stvari. Kako moremo pričakovati kakšnega napredka, če vladna večina brani to, da policijski agenti prisluškujejo pri vratih klubov, kaj se tam godi. Pri takem režimu niti poslanci vladne večine ne morejo najti zaščite pri svojih ministrih in niti ne pri predsedniku vlade, temveč jo morajo iskati pri raznih organizacijah, kakor n. pr. pri Narodni odbrani. Režim je danes tak, da se mora celo član vladne večine po časopisu obračati na notranjega ministra in prositi pomoči. Namesto ustave imamo glavnjačo. Ali smo se zato bojevali, da bomo v rodni zemlji sužnji. — Pavle Radić je govoril žgoče in razburjeno, tako, da je med njegovim govorom prišlo pogosto do ostrih spopadov in preprirov.

Za njim je povzel besedo notranji minister dr. Korošec. Ko se je pojavil na govorniškem odru, mu je vsa vladna večina ploskala in mu vzklikala: Živijo Korošec! Dr. Korošec je govoril prav kratko. Zavračal je vse očitke glede režima v Južni Srbiji. Kar se tiče Beograda in glavnjače, bo vse tisto, kar je slišal prej in sedaj, predmet preiskave, ki je že v teku. Poslanec prosi, naj pazijo na to, kaj pišejo naši listi. Akcija, ki se vodi v našem parlamentu gre hkrati v prid našim zunanjim sovražnikom. — Pri teh trditvah je prišlo do ostrega nastopa s kmečko-demokratsko koalicijo, od koder so se čuli glasovi: »Kako smete tako govoriti? Vi ste uničili ugled države! Vzdržujete glavnjačo, pa hočete ugled. — Nastane prepir med vladnimi poslanci in med opozicijo. Posebno glasni so bili klerikalci, ki so kričali na radičevce. — Dr. Korošec je končal svoj govor z besedami: »Obljubljam, da bom vse dal preiskati in da bom krivce brez milosti kaznoval. Nujnosti za predlog pa ne sprejemam.« — Opozicija na to protestira, vladna večina pa pritruje. — Na zvonjenje predsednika so se poslanci zbrali v dvorani in predsednik je dal predlog na glasovanje. Večina je odklonila nujnost predloga.

Predsednik skupščine je hotel sedaj preiti na dneveni red. Oglasil pa se je poslanec Klarić in zahteval, da se začne obravnavati njegova resolucija o prehrani gladujočih. Resolucijo je v pravem

debatu poleg gospoda Radića glavno besedo še ljubljanski poslanec, je dejstvo, ki ga pač ne more biti vesela resna predna Ljubljana.

Ne potrebujemo ljudi, ki nas pitajo z zastarelimi šlagerji, ne potrebujemo deklamatorjev fraz in ne potrebujemo ljudi, ki se samo pehajo za oblast in ki niso drugo ko večni lovci za mandat, temveč potrebujemo ljudi, ki bodo znali odpraviti našo mizerijo, ki bodo dali narodu kruha in zdravja, ki so skratka z obema nogama v službi naroda.

V naši parlamentarni mizeriji takih ljudi ni dosti, toda v narodu so in zato ti novi moške — na plan!

času izročil. Klarić utemeljuje nujnost svojega predloga. V istem smislu sta govorila še poslanca Voja Besarović in Novica Šavlić. Šavlić je trdil, da nekateri gorski kraji zaradi brezvestnosti odgovornih faktorjev niso dobili še niti zrna žita. Vprašanje prehrane pasivnih krajev se je že pretvorilo v vprašanje katastrofe za te kraje. To postaja zdaj že vprašanje vse države.

Minister za socialno politiko je odklonil nujnost predloga in prav tako je odklonila nujnost tudi vladna večina.

Sedaj je prišla na vrsto razprava o proračunu in sicer o proračunu ministrstva vojske in mornarice. Minister za vojsko in mornarico general Hadžić je podal daljši ekspozé, v katerem je navedel, da znašajo izdatki 2.428.571.265 dinarjev. S tem proračunom se bodo pokrile komaj najnujnejše potrebe vojne sile, brez katerih se sploh ne more naprej. Prvotni predlog proračuna je bil zmanjšan za poldrugo milijardo dinarjev. To pa ne pomeni, da bi bil prejšnji proračun slabo sestavljen. Predvidene so bile samo potrebne stvari. Radi finančnih razmer in radi varčevanja pa so se morali mnogi izdatki črtati. Če primerjamo lanski proračun z letošnjim, vidimo, da je letošnji proračun za 79 milijonov dinarjev višji. Če pa se odbijejo od tega vsote, ki so se morale lani kriti z naknadnimi krediti, to so bile vsote, potrebne za prehrano vojaštva v višini 94 milijonov dinarjev, po tem se vidi, da je letošnji proračun v resnici manjši od lanskega.

Proračun vojnega ministrstva znaša petino celega proračuna. Če pogledamo to razmerje v drugih državah, vidimo, da je drugje večje in to celo v državah, ki so po mirovnih pogodbah obvezane k razorožitvi. To je najboljši dokaz, koliko pozornosti je posvetila vojaška uprava splošnemu prizadevanju za varčevanje.

V finančnem odboru se je vojaški upravi očitalo, da se povišuje število častnikov. Ti očitki pa niso umestni. Število častnikov se je zvišalo samo za 187. To se godi zato, ker vsako leto prihajajo iz vojaških šol novi častniki. Razen tega je število častnikov v vojski tako nizko, da komaj zadošča za najpotrebnejše vežbanje vojaških novincev in za izpopolnjevanje drugih dolžnosti.

Po proračunskem predlogu bo pri nas vsega skupaj 95.000 vojakov in kaplarjev. To je največja redukcija, ki se je dala doseči. Svetovna vojna je mnogo pokončala. Zato je treba sedaj za izobrazbo vojske stvoriti marsikaj, da pridemo zopet v normalno stanje. Posebno velja to za aviatiko. Za potrebe aviatike je letos proračunano 5 milijonov več kot lani. To pa je mnogo premalo. Izobrazba pilotov nas stane mnogo napa in mnogo denarja. Aviatika se razvija naglo. Če danes kaj zamudimo, se to jutri že ne da več nadomestiti. Zato so za aviatiko potrebna obilna sredstva, da moremo korakati vzporedno z napredkom in da bomo vedno pripravljeni na obrambo.

Posebno pozornost zasluži tudi naša mornarica. Naše Jadransko morje je najdragocenejša posest naše države. Zato je ena naših glavnih dolžnosti, da skrbimo za varnost našega morja. Brez potrebnih sredstev ne moremo niti misliti, da zavarujemo 600 km dolgo obalo. K temu spada tudi pomorska aviatika. Znano je, da nam je na tem polju še mnogo potrebno. V pričujoči proračun je vnešeno samo to, kar je najneobhodnejše potrebno za izvajanje naših načrtov. V ta namen je proračunanih samo 10 milijono

nov več kakor lani in to je samo toliko, brez česar nikakor ne moremo izhajati.

Proračun je osnovan na najnujnejših potrebah vojske, letalstva in mornarice. Pri varčevanju smo šli do skrajnih mej. Vojska je še vedno izpolnila nade, ki smo jih v njo stavili.

Za vojnimi ministrom je govoril Dimitrije Vujić in dr. Tupanjamin. Nato je bil proračun vojnega ministrstva z večino glasov sprejet.

Na vrsto je prišel še proračun gradbenega ministrstva, k kateremu je podal gradbeni minister obširen ekspozé. Razvila se je potem debata, in pozno v noči je bil tudi ta proračun sprejet.

Nato je bilo sklenjeno, da preide skupščina na proračun prometnega ministrstva in da se, če mogoče, tudi ta proračun izglasuje.

TROČLANSKI ODBOR NEUTRALCEV ODLOČI O MONOTRSKI AFERI.

Zeneva, 8. marca. Svet Zveze narodov se je sestal včeraj dopoldne ob 10.45 k seji. Seja je bila tajna. Na dnevnem redu je bil predlog Male antante o investicijskem postopku proti Madjarski. Splošno se je smatralo, da bo to vprašanje na tej seji rešeno. Na veliko začudenje pa je bila malo pred 12. uro seja prekinjena. Na predlog Brianda je Svet Zveze narodov sklenil, da se vprašanje monotrske afere obravnava na javni seji. Predsednik Sveta narodov Urutia je nato otvoril javno sejo in sporočil Svetu vlogo Male antante. Pozval je madjarsko delegacijo, naj imenuje delegata, ki bo zadeva preje pravno premotri. Potem je madjarski general Tanczos stopil na govorniško tribuno. Stališče Male antante je branil rumunski zunanji minister Titulescu, ki je izjavil, da to ni samo vprašanje Male antante, temveč vprašanje, ki mora zanimati ves svet. Čehoslovaški delegat Veverka je obrazložil noto Male antante v tem vprašanju. Jugoslovenski delegat Fotić se je pridružil izvajanjem Titulescu in Veverke. Madjarski delegat Tanczos je izjavil, da stavlja Svetu Zveze narodov na razpolago vsa potrebna pojasnila v tej zadevi.

V pretresanju te afere je postalo oзраčje precej burno. Madjarska je predložila Svetu Zveze narodov obširno spomenico, v kateri pravi, da se je pri postopanju za uničenje vojnega materiala ravnala po odredbah konvencije o prepovedi trgovine z orožjem. Titulescu je pobijal te madjarske navedbe. Nato je odgovarjal vnovič Tanczos. Na koncu pa je predsednik izjavil, da je boljše, če se zadev apreje pravno premotri. Potem je povzel besedo Chamberlain, ki je izjavil, da Svet Zveze narodov ne more na javni seji obravnavati tako važnega problema.

Nato so se delegati zedinili s predsednikom Sveta, da se zbere tročlanski odbor, ki naj v času zasedanja izdela poročilo. Titulescu, Veverka, Fotić in Tanczos so ta predlog sprejeli. Strinjal pa se je z njim tudi Briand. Pri tem je prišlo med Briandom in Tanczosem do diskusije, ki jo je slednji prekinil italijanski delegat Scialoja s predlogom, da se glasuje o Chamberlainovem predlogu, ki je bil sprejet.

V tročlanski komisiji je bil izvoljen za predsednika nizozemski zunanji minister, za člana pa sta bila izvoljena zastopnika Finske in Čile-a. Nato je bila seja zaključena. — Diskusija je bila jako živahna. Briand je pogosto stavljal Tanczosu navzkrižna vprašanja, Tanczos pa se je branil s citiranjem raznih novinskih člankov, kar je izzvalo v dvorani smeh.

„Orjuni.“

Na naš uvodnik »Faze ne pomagajo« je odgovorila »Orjuna« z daljšim uvodnikom. Po kratkem uvodniku ponatiskuje ves naš uvodnik in nato prihaja z očitki na radikalno stranko. Ti očitki so tudi jedro vsega odgovora »Orjune«.

S tem je »Orjuna« zapeljala vso stvar na čisto stranski tir, dasiravno bi ravno ona imela dosti vzrokov, da bi na naša načelna izvajanja tudi načelno odgovorila. To tem bolj, ker je čisto pravilno pojmovala, da gre do naših očitki tudi na njen naslov.

Smo še nadalje tega mnenja, da se pred svetom samo smešimo z raznimi visokodonočnimi besedami in da so vse te fraze o obračunu itd. samo v škodo naši zunanje-politični situaciji. Kdor količikoli objektivno presodi položaj, bo to brez vsega podpisal.

Smo pa tudi tega mnenja, da v svobodni državi nikakor ne gre, da bi smel vsak državljani kar na lastno pest vplivati na potek zunanje politike. To je stvar kralja in zunanjeje ministra, kateri je skupščini odgovoren. Če je zunanji minister slab, potem je to krivda skupščine, ker mu ta more vsak hip izreči nezaupnico. Če pa je slaba skupščina, potem je krivda nas vseh, ker smo izvolili slabo skupščino. Ali v vsakem slučaju pa smejo direktno vplivati na zunanjo politiko

le ljudje, ki so zanj odgovorni. Vsaka akcija na lastno pest, pa je napačna, brezdvomno napačna.

Ravno tako pa smatramo za absolutno napačno vsako javno razpravljanje špionažnih zadev. Nikjer na svetu tudi ne vidimo, da bi se to obravnavalo javno. Zakaj bi ravno pri nas bila izjema priporočljiva, nikakor ne moremo verjeti.

In končno še besedo o očitkih na radikale. Da je med njimi dosti grešnikov, o tem ne dvomimo in tudi nismo nikdar dvomili. Toda, kje jih ni? Pa ne glede na to, ne moremo biti mi za te grehe niti najmanjše odgovorni, ker nismo noben radikalni list. Če damo tudi radikalom prostora v svojem listu, dajemo pač zato, ker nikakor nečemo in ne moremo spoznati, da bi morali biti Slovenci samo klerikalci in liberalci. Esdesarskega monopola ne priznamo in konec.

Sicer pa bo menda tudi »Orjuna« spoznala, da sploh noben list v Jugoslaviji ne bi mogel napisati nobenega načelnega članka, če bi moral pri tem misliti na vse one politične grešnike iz vseh strank, zaradi katerih smo danes v tem težkem položaju.

Ali mar »Orjuna« o tem ne bi vedela nič povedati?

—o—

Seja ljubljanskega občinskega sveta

(Nadaljevanje včerajšnjega poročila.)

PREDLOGI FINANČNEGA ODSEKA.

Podaljša se najemninska pogodba z veletržem Fr. Ks. Souvanom za hišo št. 3 na Cankarjevem nabrežju do 1. januarja 1929.

Sklep vladnega komisarja, da so do 31. decembra 1931 oproščene občinskih doklad vse nove zgradbe, nadzidki, prizidki itd., ki so se začeli graditi v l. 1927, se razširja tako, da so proste občinskih doklad tudi vse one nove zgradbe, nadzidki itd., za katere je bilo l. 1927 izdano uporabno dovoljenje in naj so se tedi pričele graditi l. 1926.

Ugodi se prošnji Narodnega gledališča (opere) za odpis stroškov razsvetljave in uporabe vode. Obenem se naroča županu, da stopi v stik z oblastnim odborom glede ureditve gledališke uprave.

Stavbni registr, zadrugi »Hera« se odobri na račun že dovoljene garancijske vsote posojila 30.000 Din.

Posojilo mestne občine za odkup in razširjenje cestne železnice v znesku 2.500.000 dinarjev amortizira mestna občina iz lastnih dohodkov.

PREDLOGI PERSONALNO PRAVNEGA ODSEKA.

Poročevalec obč. sv. Karol Urbančič. V ljubljansko domovinsko zvezo se sprejmejo pod pogojem, da si pridobe naše državljanstvo: Peter Košir z družino, Ignac in Frančiška Treven, Josip Šček, Albina Forster, Elizabeta Müller in Karolina Černich.

Pri mestnem posredovalnem uradu se izvolijo: za predsednika Fran Andolšek, dvor. svet. v p.; za zaupnike: Rud. Hrovat, učit. v p., Mat. Kante, okr. šol. nadz. v p. in Val. Vončina, sod. ofic. v p. in za namestnika zaupnikov Leop. Furlani, nadučit. v p.

V načelstvo bolniške blagajne mestnih uslužbencev se izvolijo obč. svetniki: Urbančič, Pišek, Likar, Rutar in Golmajer.

PREDLOGI ŠOLSKEGA ODSEKA.

Poročevalec obč. sv. Anton Likozar. Mestno-šolskim upraviteljem, ki upravljajo šolska poslopja, se dovoli mesečna nagrada po 200 Din, počenši s šolskim leto 1927-28, plačljivo koncem vsakega šolskega semestra za nazaj.

V šolski odbor za obrtno nadaljevalne šole se izvolijo trije člani občinskega sveta in sicer: Likozar, dr. Rožič in inž. Gustinčič.

PREDLOGI GRADBENEGA ODSEKA.

Poročevalec obč. sv. inž. Vladislav Bevc. Odobri se nakup parcele št. 103-1 kat. obč. Trnovsko predmestje v svrhu ureditve Jeranove ulice.

Odobri se odkup potrebnega sveta radi podaljšanja Holzapflove ulice.

Izda se vporabno dovoljenje za delavske hišice mestne občine v Kozeljci.

Cestni kanal v Ilirski ulici se podaljša, ker je na razpolago potrební denar.

Odobri se znižanje cestnega kanala v Vogalni ulici. Z delom se prične po odobrenju 6-2 milijonskega posojila.

Priziv Terezije Levec proti odklonitvi izdaje gradbenega dovoljenja za hišo ob Dunajski cesti se zavrne.

Prizivu Marije Kregar proti odklonitvi izdaje vporabnega dovoljenja za dvoriščno dvorano v Medvedovi ulici št. 8 v svrhu izvrševanja kino-predstav se ugodi v toliko, da se izda začasno uporabno dovoljenje do septembra t. l. V tem času mora stranka odstraniti razne nedostatke.

Na prošnjo Stavbne družbe d. d., podružnice v Ljubljani, se pritrdi izpremembi regulacijskega načrta na Vrtači po predlogu mest. gradb. urada.

Pritrdi se predlogu za izpremembo regul. načrta na Dunajski cesti na obeh straneh prelaza čez južno železnico po predlogu mest. gradb. urada.

PREDLOG OBRTNEGA ODSEKA.

Poročevalec obč. sv. Josip Rebek. Prošnji Franca Jereba za podelitev akcidentske tiskarniške koncesije se ugodi.

NUJNI PREDLOGI.

Obč. sv. dr. Lemež in inž. Gustinčič sta stavila sledeča dva nujna predloga, ki sta bila soglasno sprejeta:

1. Ljubljanska mestna občina naj naprosi finančnega in gradbenega ministra za dovoljenje, da sme iz fonda za tlakovino uporabiti 6.000.000 Din, ki so še razpoložljivi, za zgradbo stanovanjskih hiš, v katere bi se preselili carinski uslužbenci, da napravijo prostor v dosedanjih privatnih in občinskih hišah drugim najemnikom.

2. Takoj naj se izvede sklep občinskega sveta iz l. 1923 glede ureditve službenega razmerja mestnih delavcev ki pravi:

a) Vsi občinski delavci se uvrste v 3 plačilne kategorije z minimalnimi urninami po Din 430, 630 in 830. — b) Vsak obč. občinski delavec naj prejema družinsko doklado po 5 Din dnevno. — c) Nadurno delo se nagradi normalno s 50% povška, nočno delo in delo ob nedeljah in praznikih pa s 100%. — d) Vse delavce, ki izpolnjujejo svoje pogoje delavskega reda glede stalnosti, se ima takoj imenovati stalnim. — e) Personalno-pravnemu odseku se naroča, da še pred proračunom izenači vse neenakosti med posameznimi nameščenici glede napredovanja,

službenih prejemkov in vstetja let v penzijo in e) V vseh mestnih podjetjih je izvesti maksimalni 8-urni delovni čas.

Obč. sv. dr. Lemež je odložil svoje mesto v socialno-političnem odseku.

Župan je še prečital dolgo vrsto vloženih predlogov, ki jih je odkazal kompetentnim odsekom, nakar je sledila kratka tajna seja.

Politične vesti

»Samouprava« grozi Radiću. V članku »Vrzmimo kolo« (križišče cest, kjer se zbirajo strahovi, copernice in slična gospoda, op. ured.) reagira »Samouprava« na Radićev govor v Novem Sadu. Glavni organ radikalne stranke pravi, da je Radić v svojem govoru tako silno hujskal proti Beogradu in Srbijancem, da je prekoratil vse meje. Ali Radić naj se zapomni, da ima vse svoje meje in kakor je že enkrat občutil moč zakonov, tako se mu more to pripetiti še enkrat. Prekmalu je Radić pozabil, kako izkušnjo je že doživel. Nato odgovarja »S.« na Radićevo trditev, da se na Bolgarskem živi bolje ko pri nas. Z ozirom na postopanje Radića v zagrebški oblasti proti manjšini je že verjetno, da bi hotel Radić tudi nam priprijeti »srečo«, ki so jo deležni Bolgari. (Tam je gospodar nad vsemi oficirska liga in makedonskuvjušči. Op. ur.) Zato sili tudi Radić v tak režim. Toda naj se Radić pazi, da ne bo sam najbolj trpel, ker kljub vsej njegovi sičnosti, bi mogli taki generali spoznati, da se na Radića absolutno ni zanesiti. Sicer pa ni za tako politiko niti narod niti oni, katerim se Radić »približuje«, ker so sprevideli njegovo smer.

Seja narodne skupščine. Generalska seljačka demokracija nadaljuje z obstrukcijo in tako je na včerajšnji dopoldanski seji vložila nujno interpelacijo zaradi glavnjače. (Vsebinsko interpelacije smo objavili včeraj.) Šefi seljačke demokracije očevidno mislijo, da ljudje danes sploh nimajo nobenih drugih skrbi, kakor pa vedno znova poslušajo njih govorniške vaje. Obenem mislijo najbrže tudi, da morejo s svojimi neresnimi obstrukcionističnimi nujnimi predlogi preprečiti pravočasen sprejem proračuna. V enem ko v drugem oziru se silno motijo. Vpijati in kričati je naša javnost je davno sita, glede sprejema proračuna pa ima vlada toliko možnosti, da more vsak hip odvzeti možnost seljački demokraciji, da vložijo pred izglasovanjem proračuna le en sam nujni predlog. Ni treba drugega ko da razglašijo predsednik skupščine koncem večerne seje, da jo le prekine, mesto da jo zaključi in seljačka demokracija ne more vložiti nobenega nujnega predloga, ker se ti obravnavajo le pred prehodom na dnevni red. Če vladna večina tega ne stori, potem s tem dokazuje le svojo liberalnost, obenem pa s tem jasno pokaže, da je vsa akcija seljačke demokracije tako neresna, da vladni večini ne more niti najmanj škodovati. — Včerajšnja dopoldanska seja se je pričela ob 10. dopoldne in je bila mestoma silno hrupna. Še pred prehodom na dnevni red je nastal velik nemir tekem debate zaradi zapisnika, ker je poslanec Bankovac zahteval, da mora priti v zapisnik, da se seljačka demokratska koalicija ni udeležila proračunske razprave. Zaradi tega predloga se je vršilo trikratno glasovanje in je bil na zadnje predlog Bankovaca sprejet. Predsednik je nato odredil, da se poslanec, ki niso bili na seji navzoči, odtegne dnevnice. — Nato je utemeljeval posl. Vilder interpelacijo zaradi glavnjače. Za njim je govoril poslanec Kusanović, ki je navedel nove slučaje v podkrepitev svoje obtožbe proti upraviteljem glavnjače ter zlasti potestiral, da dela policija pritisk na vse ljudi, ki so se mu prijavili kot priče.

Končni rezultat poljskih volitev. Vladna lista Pilsudskega 128, kmečka stranka, ki gre s Pilsudskim 25, narodni delavski blok (ki gre z vlado) 5 in katoliška unija (vladna) 2, skupno vladne stranke 160 mandatov. Poljski socialisti 63 (+ 19) manjšinski blok 56 (25 Ukrajincev, 19 Nemcev, 6 Židov in 6 Belorusov), narodni demokrati 37 (preje 101), Wyzwolenie 36, krš. demokrati in Witos 34 (preje 97, ukrajinski socialisti 11, narodna delavska stranka 9, cionisti 6, ukrajinski Selrob 9 (kmečko-delavska zveza 5 levičar-

jev in 4 desničarji), komunisti 5, Stapinskega skupina 3, radikalni kmetje 1, ukrajinska delavska stranka 1, razni (ki se bodo najlažje priključili drugim strankam) 12.

Kompromis v monostrski aferi. Po posvetovanjih med velesilami je bilo jasno, da pride v monostrski aferi do kompromisa, ki bo v korist edino madjarski in samo še opogumil nasilne madjarske grofe k nadaljnemu izzivanju in hujskanju na vojno. Mesto pravilne preiskave bo prišlo kvečjemu do le formalne preiskave. Francija po bo skušala izrabiti monostrsko afero v to, da bodo za prihodnje izdelane podobnejše določila o investigacijskem postopanju. S stališča visoke politike je to kompromisarstvo končno razumljivo, s stališča miru pa samo nad vse težak udarec pravici. To tem bolj, ker se je v zadnjem času dogodil dogodek, ki mora še zlasti kompromitirati madjarsko gospodo. Stotnik Lombos, ki je vodil uničenje monostrskega orožja, je nemudoma umrl. Njegovo smrt je najprej objavil vladni list »8—Orai—Ujsag« s pripombo, da je izgubil Lombos iz žalosti nad uničenjem madjarskega orožja vsako duševno ravnovesje. Toda v Monostru sploh ni bilo madjarskega orožja. Vsa Lombosova smrt je postala tajinstvena in zlasti, ko je bil vsled objave vesti o smrti odstavljen urednik vladnega lista. Nastale so govorice, da je bil Lombos nasilno odstranjen in stara stvar je, da se madjarska vlada na take stvari spozna. — Zato pa je tudi tem bolj obžalovati, da so zastopniki velesil proti Madjarski tako popustili.

Pred vojno Vakalitom proti Iraku. Vakalitski šejk Fejzal el Doris je s svojimi četami prestopil meje Iraka, ki je pod britansko upravo, in prodir skoraj do mesta Kovejk. Nato so angleška letala in oklopni avtomobili podvzeli več kazenskih ekspedicij proti Vakalitom. Od letalskih bomb je bilo okoli 800 Vakalitom ubitih, med njimi tudi žene, starci in otroci, ker so Angleži bombardirali ljudi nezaščitene vasi. To je Vakalite tako razkačilo, da se je šejku Fejzaku pridružil še najmočnejši arabski šejk, ki hoče z 200.000 možmi napasti mesto Kovejk. Negotovo je, če bo pet angleških letalskih eskadril in angleški oklopni avtomobili dovolj močni, da vzdrže napad vojaško dobro izkušenih Arabcev in Vakalitov.

KRATKE VESTI.

Stavka v mostovskem, topličkem in komotovskem premostovnem revirju je bila končana v tork.

Turčija bo zgradila v Mali Aziji tekom petih let za 2500 km novih železnic. Z novimi železnicami bo zvezana Angora na vse strani. Železnice grade belgijske, švedske in nemške družbe.

Litvinov bo ponudil Chamberlainu ustavitve sovjetske propagande, če dobi Rusija posojilo.

Francoske volitve bodo v nedeljo dne 22. aprila, ožje pa dne 29.

66 novih letal so zgradili sovjeti iz javnih zbirk, (ki so bile dežansko prisilne).

Rumunija dobi 100 milijonsko dolarsko posojilo, ki ga bo posredovala skupina Blair. Polovica posojila bo za stabilizacijo leja, polovica pa za gradnjo novih železnic. Ves material bo dobavila Francija, ker bodo dali denar v prvi vrsti francoski industrijalci.

BOLGARSKO - JUGOSLOVANSKI VEČER.

Georgij Gospodinov priredi danes, dne 8. marca v veliki dvorani hotela »Union«

KONCERT BOLGARSKE NAR. PESMI združen s predavanjem gospe Vanje Gospodinove

O BOLGARSKI ŽENI.

Začetek ob 8. zvečer. — Predprodaja vstopnic v trgovini »Sana«, Šelenburgova ulica, nasproti pošte.

Ivan Hribar:

MOJI SPOMINI.

Od 1853. do 1910. leta.

Da je bil biskup Strossmayr protivnik dualizma in da je pred njim svaril, vedel sem iz neke njegove pripombe o priliki, ko smo med obedom govorili, kako brutalno kršijo Madjari nagodbo. Kaj natančnejega o tem iz njegovih ust nisem slišal. Zato me je iznenadilo pismo, katero sem meseca novembra leta 1907. prejel od osemdesetletnega stolnega vikarja Ignacija Wurma iz Olomuca. Leta piše mi namreč dne 27. novembra imenovanega leta tole:

»Da se je bil Strossmayr uvedbi dualizma odločno upiral, je splošno znano. Tudi ni tajnost, da je bil zato poklican »ad audiendum verbum«. Strossmayrja so na najvišjem mestu prosili in mu resno svetovali, naj računa z dualizmom, ki je po večem že gotova stvar. Strossmayr spomnil je na to Nj. Veličanstvo na velike žrtve hrvatskega naroda za prestol v letu 1848. Dejal je, da je ta njegova zvestoba stala mnogo tisoč vdov in sirot, o katerih misli, da jih ima na vesti on, ki je hrvatski narod povzbudil, da se je dvignil za cesarja in Avstrijo. Glede na to dejstvo, da se smatra upravičenega zavzemati svoje stališče proti temu, kar se godi na Dunaju in v Budimpešti, kolikor se to Hrvatov tiče.

Temu uvodu svojega zagovora ali opravičila dodal je Strossmayr tele besede: »Veličanstvo! Dobro vem, da sem iz vzvišenih Vaših rok prejel biskupsko palico. Vrniti jo vzvišenim rokam Vašega Veličanstva je Stros-

51

smayr v stanu in, ako okoliščine to zahtevajo, tudi pripravljen. Vaše Veličanstvo pa ne bo doživelo, da bi Strossmayr izdal svoj narod, da bi Strossmayr izdal Avstrijo, da bi Strossmayr izdal najvišjo dinastijo. Kar Vaše Veličanstvo nameravate, je začetek konca, in da se ta moja napoved ne izgubi za zgodovino, shranjena bo na sigurnem kraju.« (»Majestät! Dass ich aus Ihren allerhöchsten Händen den Bischofsstab erlangt habe, dessen bin ich mir wohl bewusst, denselben in die allerhöchsten Hände Eurer Majestät zurückzugeben ist Strossmayr fähig und unter Umständen bereit; aber Majestät werden nicht erleben, dass Strossmayr Verräther werde an seiner Nation, dass Strossmayr Verräther werde an Österreich, dass Strossmayr Verräther werde an der allerhöchsten Dynastie. Das Beginnen Eurer Majestät ist der Anfang vom Ende und dass diese meine Vorhersage für die Geschichte nicht verloren gehe, wird sie an einem sicheren Orte deponiert werden.«)

Takrat osemdesetletni češki rodoljub poslal mi je to pismo o priliki, ko se je imela obnavljati nagoda z Ogersko. Zatrjeval me je, da je one k cesarju govorjene besede čul iz ust biskupa Strossmayrja samega in pooblastil me je za slučaj, da bi se njegovo sporočilo uporabilo za debato v državnem zboru, imenovati ga za pričo.

Strossmayr je takrat že spal večno spanje v svojem sijajnem, sredi ravne Slavonije sezidanem si mavzoleju. Do njega se torej nisem več obrniti mogel, da proverim dobljeno sporočilo. Zato je navajam tukaj. Meni se po tem, kolikor sem velikega pokojnika spo-

znal, zdi popolnoma verjetno. Tembolj ker je znano, da je po madjarskem vplivu in vsled cesarjeve enostranosti, ki ni prenašala odpora, biskup Strossmayr, dasi tajni svetnik, bil čisto odstranjen od dvora. Biskupovim bodočim životopiscem, katerim bodo na razpolago tudi drugi viri, naj bo prepuščeno, da stvar preiščejo.

7./III. 1912.

14. »Ljubljanski Sokol«.

Takoj po svojem povratku v Ljubljano leta 1876. pristopil sem za člana k »Ljubljanskemu Sokolu«. Saj mi je Sokolstvo, v katerem se je zbirala mlada inteligenca, ki je predstavljala svežo moč naroda, bilo vedno simpatično. Skoro vseh sokolskih izletov sem se udeleževal. Opaziti pa sem moral na svojo veliko žalost, da »Ljubljanski Sokol« in z njim Sokolstvo na Slovenskem sploh ne napreduje, temveč da celo nazaduje. Vsako leto je bila težava za starost in prišlo je tako daleč, da so za staroste bili voljeni »Sokolci«, ki niso imeli ne zadostnega zanimanja, in ne zadostnega navdušenja za nalogo, ki naj bi jo vršilo Sokolstvo v narodni organizaciji. Pod starostom Josipom Nollie m je »Sokol« še precej krepko razpenjal svoja krila, pod starostovanjem Kadilnikovim začel je že hirati, dokler ni pod starostovanjem Ignacija Valentinčiča izginilo že skoro vse zanimanje za Sokolstvo. Dr. Zarnik je takrat v svojem zarobljenem, a izvrnem humorju v »Čitalnici« javno dejal, da »Sokol« »crka« in da ni daleč dan, ko »crkne«.

(Dalje prihodnj.)

Dnevne vesti.

— **Odlikovanje.** Z redom Sv. Save V. stopnje so odlikovani profesor I. dr. gimnazije v Ljubljani dr. Vinko Šarabon, profesor gimnazije v Kranju dr. Simon Dolar in učiteljica ženskih ročnih del v Ljubljani Ivana Bajželj.

— **Zasedanje ljubljanske oblastne skupščine.** Za dne 14. t. m. ob 10. uri dopoldne je sklicana plenarna seja ljubljanske oblastne skupščine. Oblastna skupščina bo predvsem razpravljala o novi uredbi glede agrarnih operacij. Uredba naj bi bila enotna za ljubljansko in mariborsko oblast, zato bo sklicana v kratkem tudi mariborska skupščina. Razven uredbe glede agrarnih operacij so na dnevnem redu tudi nekateri aktualni predlogi gradbenega in kmetijskega odseka. Zasedanje se vrši kot običajno, v dvorani mestnega magistrata ter bo trajalo samo par dni.

— **Obeta se nam davek na samce in rod-bine brez otrok.** V ekspoziciji o proračunu svojega resora je izjavil minister za narodno zdravje med drugim, da naj bi se uvedel davek na samce in rod-bine brez otrok. Dohodki naj bi se vplačevali v »Fond za pospeševanje narodnega zdravja«, ki bi ga bilo iz raznih virov treba ustanoviti. V državi je okrog 400.000 samcev in okoli 380.000 rod-bin brez otrok. — Davek na samce in rod-bine brez otrok je reakcionarna in krivična institucija, ki ni še nikjer dosegla namernega uspeha. Da se ljudje ne ženijo oziroma, da nimajo otrok, so krive pri nas v prvi vrsti gospodarske razmere, v drugi pa današnja mentaliteta. Če pa se uvede davek na samce zahteva pravičnost, da se uvede tudi davek na neporočene ženske. Sicer gre pa v prvi vrsti za dotiranje omenjenega fonda. Za to potrebni denar se pa dobi lahko na drug način.

— **Akcija podnajemnikov zoper najemnike v Zagrebu.** Dočim so rebelirali v Zagrebu doslej samo najemniki zoper hišne posestnike in zoper ukinitve stanovanjskega zakona, so se jeli sedaj buniti tudi podnajemniki zoper najemnike — svoje stanodajalce. Podnajemniki povdarjajo upravičeno, da jih najemniki nesramno izkoriščajo. Kot povsodi, plača v Zagrebu najemnik dostikrat pravo bagatelno za lepo stanovanje iz več sob, ki jih oddaja za drag denar podnajemnikom, tako da mu ne plača dostikrat samo en podnajemnik le udobnega stanovanja, temveč celo lepo rento, za katero mora drug človek trdo delati. Podnajemniki so odločno za to, da se stanovanjski zakon ukine. Pijavke, ki jih izkoriščajo, se bodo morale nato izseliti v stanovanja, za katera bodo plačevale svojim dohodkom primerne najemnine, ali pa bodo morali vsled velike konkurence oddajati sobe v podnajem za primerno, solidno ceno. V kratkem skličejo zagrebški podnajemniki svoj prvi sestanek, na katerem bodo sklepali o ustanovitvi organizacije v zaščito svojih interesov in o merah, ki jih bodo podvzeli, da napravijo izkoriščanju od strani stanodajalcev konec.

— **Kulturna blamaža.** Ker je bilo vse igranje izplačil zapadlih honorarjev za nadure doslej zaman, je pričelo predvčeršnjim 32 honorarnih profesorjev srednje tehnične šole v Beogradu stavkati. Beogradska srednja tehnična šola ima 52 profesorjev, od katerih je samo 14 stalnih. Pouk je vsled odhoda 32 honorarnih profesorjev seveda zelo omejen. Zadnji honorarji so bili izplačani profesorjem pred petimi meseci.

— **Zalostni učni uspehi na ljubljanskih srednjih šolah.** Učni uspehi na ljubljanskih srednjih šolah so bili v II. tromesečju naravnost porazni. Od 3748 rednošolcev jih je padlo nič manj kot 1760, t. j. 48%. Med padlimi je 98 učencev in učenk, ki so bili kaznovani od učiteljskih zborov za svojo lenobo po § 47 disciplinarnega reda s tem, da so morali učne zavode predčasno zapustiti. Ti lenuhi, ki imajo toliko »dvojke«, da bi kvarno vplivali na svoje sošolce, če bi ostali še nadalje na zavodih, imajo pa pravico, polagati koncem leta iz vseh predmetov izpite na svojih zavodih. Med ostalimi je pa še prav veliko takih, ki imajo po 5 in še več nezadostnih, glede katerih so bili pa učiteljski zbori kljub temu mnenja, da ne uplivajo kvarno na součence. Vsi učenci niso izdehali niti v enem razredu. Samo v dveh razredih jih je padlo manj kot 10%, v ostalih pa po 50 in več odstotkov. Zastano nosi V. - a razred realke, kjer je padlo 80% dijakov. Vzrok poraznim uspehom je dejstvo, da se peča današnja mladina rajši kot s knjigami s sportom, da obiskuje dan na dan kinematografe in se bavi s — politiko, v drugi vrsti pa je med drugim vzrok slabega napredovanja manjvrednost med vojno in v prvem povojnem času rojenega človeškega materiala.

— **V ponedeljek se zapro vsi kinematografi v državi.** Ker so bile zahteve lastnikov kinematografov glede znižanja davkov in taks odbite, je sklenil savez lastnikov kinematografov, da se zapro v ponedeljek v znak protesta vsi kinematografi v državi.

— **Konferenca profesorjev srednjih tehničnih šol.** Te dni se je vršila v Beogradu konferenca delegatov profesorjev srednjih tehničnih šol iz vse države. Konferenca je razpravljala o raznih važnih stanovskih vprašanjih, med drugim tudi o izplačevanju honorarjev za nadure.

— **Slovensko zdravniško društvo v Ljubljani** je imelo 8. marca t. l. svoj redni letni občni zbor. Udeležba je bila obilna in zbor je z zanimanjem sledil zlasti izbranim referatom šef-zdravnikov OUZD dr. I. Zajca star. o soc. zavarovanju in g. asist. dr. Hebanja o zadevi Lječniškega Vjestnika. Predsednik zdravniške zbornice mestni fizik g. dr. Rus je stavil nujen predlog, da se ustanovi pogrebni sklad, kakor ga ima že mariborsko zdr. društvo. Oba sklada naj bi se potem združila. Izvoljen je bil sledeči novi odbor: predsednik primarij dr. Fr. Derganc; odborniki: častni predsednik zdravn. zbornice dr.

V. Gregorič, oblastni odbornik dr. A. Breclj, ravnatelj bolnice dr. Fr. Dolšak, docent dr. A. Košir, prim. dr. Fr. Minar, zas. zdr. dr. L. Šavnik, asistent dr. R. Blumauer, asist. dr. Fr. Mis, blag. zdr. dr. I. Janežič, šef-zdrav. OUZD dr. I. Zajec star., sek. dr. A. Zorc, sek. dr. S. Grum, zaseb. zdr. dr. J. Jakša, asist. dr. Vl. Guzek, zobozdr. dr. L. Brenčič, zas. zdr. dr. J. Arko, asistentka dr. Anča Konvinka. Disciplinsko sodišče: asist. dr. I. Hebanj, blag. zdr. dr. P. Krajec, zobozdr. dr. C. Cirman. Namestniki: zas. zdr. dr. I. Volavsek, zas. zdr. I. Pintar, prim. dr. A. Kunst. Revizorji: sanitetni polkovnik dr. R. Jug in zobozdr. dr. A. Fraunseis. — V govoru, katerega je imel novi predsednik g. prim. dr. Fr. Derganc, je bil podan izbrpen program dela v tekočem letu. Rozival je tovarise k tesnemu skupnemu delu v organizaciji, ker le v organizaciji dobi posameznik zadostno moralno in materialno oporo. Analiziral je vzroke socialne krize in prišel do zaključka, da je kriv vsej duševni in ekonomski bedi zmotni svetovni nazor materializma, ki je okužil vse človeštvo. V boj proti tej splošni bolezni so v prvi vrsti poklicani zdravniki. Oni so poklicani čuvati tudi interese javnega zdravstva, zato je pa potrebno v prvi vrsti zanimanje za društvo in predavanja ter energična kolaboracija starih in mladih na poti k zvišenemu cilju.

— **Zbornica za TOI v Ljubljani** ima v četrtek, dne 15. marca 1928 ob 9. uri dopoldne v svoji dvorani javno plenarno sejo. Dnevni red: 1. Zapisnik plenarne seje 19. decembra 1927. 2. Poročilo zborničnega predsednika. 3. Poročilo računskih pregledovalcev o zborničnih računskih zaključkih za leto 1927. 4. Poročilo o poslovanju. 5. Poročilo o predlogu zborničnega podpredsednika gosp. Ivana Ogrina glede obrtno pospeševalnega urada. 6. Poročilo o predlogu zborničnega člana g. R. Stermecki glede izdaje zborničnega glasila. 7. Reorganizacija bolniškega zavarovanja. 8. Vprašanje obveznega signiranja hemlja. 9. Poročilo o razpravah ožjega odbora za komercializacijo železnice. 10. Izvoz surovih kož in kosti. 11. Poročilo o davčni vprašanji. 12. Predlog za imenovanje v razna zastopstva. 13. Predlogi zborničnih članov.

— **Razpisana zdravniška služba.** Pri krajevni bratovski skladnici v Prevaljah je razpisana služba pogodbenega zdravnika. Prednost imajo zdravniki z daljšo prakso. Prošnje je vlagati neposredno na Bratovsko skladnico do 20. t. m.

— **Iz konzularne službe.** Dosedanji podravnatelj Prometne banke Svetislav Predić je imenovan za šefa konzularnega oddelka v zunanjem ministrstvu, dosedanji šef oddelka Radovan Šumenković pa za generalnega konzula na Dunaju.

— **Z ljubljanske univerze.** Dr. Franc Sturm je imenovan za docenta na filozofski fakulteti ljubljanske univerze.

— **Iz zdravniške službe.** Šef rentgenološkega zavoda v Ljubljani dr. Alojzij Kunst je pomaknjen v višjo skupino.

— **Mednarodni kongres narodne umetnosti.** Meseca oktobra se vrši pod patronanco Komisije za duševno sodelovanje pri Zvezi narodov mednarodni kongres za narodno umetnost. Kongres se prične dne 7. oktobra. Program obsega vzpostavitev načela za metodničen in topografičen sistem narodne umetnosti, razpravljanje o sredstvih, ki naj omogočijo študij vzrokov izumiranja narodne umetnosti in proučevanja sredstev, s katerimi bi bilo mogoče izumiranje narodne umetnosti preprečiti. Kongres se bo bavil z vsemi področji narodne umetnosti. Oficialna povabila se razpošljejo te dni.

— **Mesto objave v časopisih in venca** na grob svojima umrlima članoma M. U. Dr. E. Wisingerju, zobnemu zdravniku v Mariboru in M. U. Dr. H. Dolencu, zobnemu zdravniku v Ljubljani, je naklonilo društvo zobnih zdravnikov za Slovenijo pokojninskemu zakladu za zdravniške vdove in sirote znesek 600 Din.

— **Podružnica »Jadranske Straže« v Ptuj** ima svoj IV. redni občni zbor v soboto, dne 10. marca 1928 ob 20. (8.) uri zvečer v Narodnem domu. Dnevni red običajen.

— **Proslava Ibsenove stoletnice.** Iz Oslo poročajo: Odbor za proslavo stoletnice Ibsenovega rojstva je sklenil, da se vrši proslava od 14. do 20. t. m. Dne 14. se vrši slavnostna seja akademije znanosti. Slavnostni seji bodo prisostvovali tudi inozemski znanstveniki. Dne 15. do 20. se uprizori v gledališču pet najboljših Ibsenovih dram, na univerzi pa bo najzgodnejši Ibsenov dram, na univerzi pa bo najzgodnejši Ibsenov dram, na univerzi pa bo najzgodnejši Ibsenov dram, na univerzi pa bo najzgodnejši Ibsenov dram.

— **Prekomorski promet Odesa—Marseille.** Dne 1. t. m. je bil odprt nov sovjetskoruski pomorski promet med Odeso in Marseille-om. Doslej so oskrbovali ta promet nizozemski parniki.

— **Najkrajše transoceanske zračne zveze.** Najkrajša zračna zveza med Evropo in New Yorkom vodi iz Pariza preko Valencie v Novo Fundlandijo in New York. Pot je dolga 8200 milj. Druga zveza gre iz pristanišča Severnega morja preko Islandije, Grönlandije in Labradorja ter je dolga 3500 milj. tretja, 3700 milj dolga proga, vodi iz Bordeauxa preko Viga v Novo Fundlandijo in New York. Zadnja pot je glede meteoroloških razmer najbolj ugodna.

— **Povratak Gorkoga v Rusijo.** Iz Moskve poročajo: Maksim Gorgij, ki je dozdaj živel v Italiji, se v kratkem vrne v domovino. V Rusiji je osnovan odbor, ki pripravlja proslavo 35-letnice pisateljevega književnega delovanja. Vlada je izdala na narodnoproglas, v katerem ga poziva, naj Maksima Gorkoga povsod s spoštovanjem sprejme.

— **V Nemčiji groze velikaške stavke.** Iz Berlina poročajo: Ker so vse štiri velike organizacije rudarjev pogodbo glede delovnega časa s 30. aprilom odpovedale, so odpovedali delodajalci vse pogodbe, sklenjene z rud-

niškimi delavci v Porurju. S tem je stopil mezdni konflikt na ozemlju porurskih rudnikov, v katerih je zaposlenih okoli 400.000 delavcev v nov stadij ter je podana nevarnost, da prično delavci stavkati — če ne pride v zadnjem trenutku med delodajalci in delavci do sporazuma. — Pogajanja za poravnavo v berlinskih kovinskih industriji so se izjalovila. S tem se je situacija tako poostri-la, da je računati s tem, da bo izprtih v največjih berlinskih kovinskih podjetjih okoli 60.000 delavcev. — Pravtako so se razbila pogajanja med železničarskimi organizacijami in družbo državnih železnic. Glavna uprava železnic namerava naprositi delovnega ministra, da uvede pogajanja za poravnavo konflikta.

— **Zloraba imena »Rdečega križa«.** Trvdka Jakob Zumbulović, Beograd, Kralja Petra ulica 5, (filijala v Skoplju, Kralja Petra ulica 34) prodaja srečke »Rdečega križa« in razne državne papirje na obroke. Številni agenti te tvrdke pa se včasih predstavljajo za uradnike »Rdečega križa«, dasi nimajo za to nobene pravice. S tem le kompromitirajo visoke cilje »Rdečega križa«, ker bi ljudje utegnili misliti, da opravlja »Rdeči križ« trgovske posle. Tudi je Zumbulović v svojih prospektih oznanil, da ima loterija »Rdečega križa« na leto tri dobitke po 100.000 Din in šest dobitkov po 25.000 Din, kar ni res, ker se izrežaba vsako leto samo en dobitke za 100.000 Din in dva po 25.000 Din.

— **Preiskovalni sodnik — goljuf.** Iz Novega Sada poročajo: V Temerinu je bila izvršena te dni drzna goljufija. Bivši preiskovalni sodnik v Sremu Milan Simonović je prišel k Vidi Davidovičevi, se ji predstavil kot advokat grofa Schönborna ter ji ponudil v nakup večji gozdni kompleks. Gospa Davidović je na nakup pristala ter izročila Simonoviću 20.000 Din are. Izkazalo se je, da je nasledla prefriganemu sleparju. Policija čudnega sudaca zasleduje.

— **Smrt v kopalji.** Svakinja bančnega ravnatelja Luja Vire v Osijeku, vdova Ruža Vire je prišla k svojemu svaku na obisk. Kot se civiliziranemu človeku spodobi, se je hotela po daljši vožnji po železnici okopati. V banji jo je zadela kap. Našli so jo mrtvo.

— **Falzifikatorja Windischgrätz in Nadossy bosta amestirana.** Iz Budimpešte poročajo: Ob priliki osemletnice Horthyjevega guvernerstva so bili pomilošeni številni zločinci, med drugim bosta predlagana v pomilošitev tudi znana falzifikatorja Windischgrätz in Nadossy. Če bo predlogu ugodeno, Windischgrätz sploh ne bo prišel v zapor, ker se je nahajal doslej vedno v raznih sanatorijih, dočim je bil Nadossy ves čas v zaporu.

— **Velika železniška nesreča pri Münchenu.** Te dni se je pripetila na glavnem kolodvoru v Münchenu težka železniška nesreča. Strojevodja neke lokomotive se je spotaknil ter padel s stroja. Lokomotiva brez strojvodje je pridvela na kolodvor, porušila zaščitni nasip ter udrila v strojnico, kjer je težko poškodovala par uslužbencev. Težko poškodovan je bil tudi strojvodja, ki je par ur po nesreči poškodbam podlegel.

— **Zajčjereji pozor!** Opoznamo vse prijatelje na I. veliko okrožno razstavo domačih zajcev različnih pasem, izdelkov iz zajčje kožuhovine, usnja in volne, strokovne literature itd., katero prireduje zajčjerejska društva Maribor, Kamnica in Ptuj dne 18. in 19. marca t. l. na dvorišču restavracije Halbwild v Mariboru. Razstavljena bo priliči tudi »Kastorex« iz Nemčije. Ugodna prilika za nakup živali. Vstopnina je tako nizko odmerjena (2 Din, otroci 1 Din, da si to zanimivo razstavo vsakdo lahko ogleda.

— **Kdor bi rad ostal svež in zdrav naj zaužije vsak teden enkrat do dvakrat pred zajtrkom kupico prirodne grenčice »Franz-Josef«.** Uradna poročila iz vojnih bolnic svedočijo, da so vodo »Franz-Josef« radi uživali tudi težko bolni, ker brez neprijetnih občutkov in posledic točno odvajajo. Dobiva se po vseh lekarnah, drogerijah in specerijskih trgovinah.

Ljubljana.

— **Ker je veliki župan ljubljanske oblasti dr. Fran Vodopivec** službeno odsoten, v petek 9. t. m. ne bo sprejemal strank.

— **Slovenska planiška društvo v Ljubljani** naznanja zimski športnikom in smučarjem, da je Erjavčeva koča na Vršču otvorena ves ta teden do ponedeljka 13. t. m. Sneg za smuko izobren.

— **O Zagrebškem Triu,** ki nastopi v petek zvečer ob 20. uri v Filharmonični dvorani pišejo vse dosedanje glasbene ocene, da so njegovi prvi koncerti uspeli nad vse pričakovanje. Člani zagrebškega Trija: gospa Evira Marsič je pianistka velike muzikalne kulture in izvrstna interpretinja komorne glasbe. Primarij Karol Sainc si je utrdil svoj umetniški sloves, že kot član splošno znanega Zakovega kvarteta. Celist Rudolf Matz pa je eden najdelavnejših mladih muzikov v zagrebškem glasbenem življenju. Ves svoj prosti čas pa posveča svojemu instrumentu čelu, s katerim sodeluje tudi v Triu. Na vsopredru so skladbe slavnih Čekov: Smetane, Dvoraka in Viteslava Novaka. Predprijaja v Matični knjigarni.

— **Dijaška predstava v ljubljanski drami.** V soboto, dne 10. t. m. se vprizori v ljubljanski drami popoldne ob treh Ibsenova drama »Divja raca«. Ta drama se vprizori v proslavo stoletnice rojstva slavnega nordijskega dramskega pisatelja, kojega dela so na repertoarju vseh gledališč. Z ozirom na spominsko proslavo bo imel pred začetkom predstave kratek govor o Herniku Ibsenu profesor France Kobler. Dijaštvo opozarjamo na to predstavu.

— **Slovensko zdravniško društvo** je sklenilo prirejati znanstvena predavanja ter objavljati in svrhu zdravstvene vzgoje širših slojev periodične članke.

— **Olajšave udeležnikom ljubljanskega velesejma** od 2. do 11. junija 1928) v pomorskem prometu. Jadranska plovdba d. d. Sušak je dovolila udeležencem obih letošnjih

sejmskih prireditev v juniju in septembru vožno olajšavo na ta način, da se vozijo v višjem razredu, plačajo pa ceno enega razreda nižje. Za prevoz razstavnega blaga pa plačajo 50% popusta v dovozu in odvozu. Pri tej družbi velja ugodnost za odhod v Ljubljano od 15. maja do 11. junija. Za povratek pa od 2. do 15. junija, oziroma od 25. avgusta do 10. septembra in od 1. do 15. septembra. Rečna plovdba SHS je dovolila za prevoz blaga 50% pupust, v potniškem prometu pa 25%. Dubrovačka parobrodarska plovdba A. D. je tudi dovolila 50% popust od 20. maja do 20. junija, oziroma 20. avgusta do 20. septembra v obe smeri.

Celje.

CELJSKA POROTA.

Celje, 6. marca 1928.

Naslednji slučaj, ki se je obravnaval pred poroto dne 6. marca je hudodelstvo tatvine, katerega se je okrilil 19-letni Ivan Gaber iz Trnovelj pri Celju. Obtožnica mu očita ker tri tiskane pole obsegajočo vrsto tatvin; kradel je en gros in en detail, kar so pač njegovi magnetični prsti prilegnili nase: pisalni stroj, moške in ženske ure, budiljke, samokrese, železno ročno blagajno, dvokolo, razno zlatino in srebrnino, dragocen daljnogled in dragocen mikroskop, magnetdinamo, čevlje, belestristične, znanstvene knjige enkrat tudi 6000 Din, cigarete itd. — vrsta tatvin je nepregledna in presega daleč vsoto 10.000 Din. Večino tatvin priznava, nekaterih pa, ki mu jih je naprtil njegov brat, tudi uzmov, pa ne. Nekeare tatvine sta izvršila skupno z bratom, ki pride šele pozneje pred sodišče. Spočetka je kradel v meščanski šoli, katere 4 razrede je tudi z uspehom dovršil, pozneje pa pri drugih — med drugim pri svojem delodajalcu Ivanu Čatru v Spodnji Hudinji v čigar milarni je bil uslužben kot milarski praktikant. Temu je ukradel več predmetov, med drugim pisalni stroj znamke »Remington«, kar ga je izdalo, da je priznal. S tem je bila odkrita dolga vrsta tatvin, ki jih je izvrševal več let, ne da bi se mu moglo priti na sled. Ze prejšnji ravnatelj meščanske šole je sporočil nekdo udiral sedaj v konferenčno sobo, sedaj zopet v fizikalni kabinet, na sled storilec pa niso mogli priti. Ivan Gaber je namreč skozil okno kleti prihajal v poslopje, vrata kabine in konferenčne sobe pa odpiral z vitrihi — no če ni šlo rabil je sekiro. 9. oktobra 1927 je ukradel omenjeni pisalni stroj pri Čatruju, ki ga je izdal, naslednji dan pa je bil aretiran. Njegov brat, ko je dve leti starejši od njega, služi sedaj pri vojakih svoj kadrski rok, nakar se bo za svoje požrtvovalno sodelovanje zagovarjal bržkone tudi pred poroto. — Obtoženec je vse priznal, med govorom zgaovornika je jokal. Žagovornik je povdarjal, da bi Ivan Gaber, če bi bil sin ugledne in bogate familijo, danes gotovo ne sedel pred poroto, ker vse to, kar je počenjal, ne bi bile tatvine ampak le »kleptomanija«. Upoštevaloj fantovo mladost, nenavadno inteligenco, dobro vzgojo in dejstvo, da ni čutil baš pomanjkanja, kradel pa iz gole strasti, ker je sam priznal: »Sam sem se pokvaril« je kazen le njuna in zanj mogoče koristna posledica. — Po krivdoreku porotnikov je bil obsojen na 18 mesecev težke ječe s postom in trdim ležiščem enkrat na mesec — v povračilo škode (večino predmetov so oškodovanci prejeli nazaj) in v povračilo sodnih stroškov. Obtoženec je kazen sprejel. Senatu je predsedoval dr. Levičnik, vočanta sta bila dr. Lenart in dr. Flerin. Obtožbo je zastopal dr. Juhart, obtoženca je zagovarjal dr. Pintar.

TATVINA.

Popoldne se je zagovarjal pred poroto 21-letni Ludovik Kovačič, cigan iz Ivanec, srez Varadžin, ki je obtožen, da je v družbi tatinskih tovarišev Ivana Kovačiča ml., Ivana Kovačiča st., Stefana Kovačiča ml., Antona Kovačiča svojega brata in Ruperta Kokoša, oboroženih z vojaško puško-karabinko, vložil dne 13. aprila 1927 ponoči v trgovino Adolfa Ogrizka v Zgornji Erjavci pri Rogatcu. V trgovino so prišli tako, da so pobili stekla na oknu, prej pa so jih namazali z blatom, da se ne bi slisalo, nato so s pomočjo lesenega droga izruvali okensko omrežje in udrili v trgovino. Blago, ki preseza vrednost 41.000 so naložili na tri vozove ter jo hitro odkurili proti hrvaški meji. V Vinici so ponujali ukradeno blago ljudem, ki pa niso hoteli kupiti, in tudi logarju Kušterbanju. Ta in orožnik Rajkovič sta našla tudi kraj, kjer so imeli tatovi po ciganski navadi blago zakopano, to je bilo v gozdu Lukavica. V zasedi sta čakala kdaj bodo prišli pobeželi cigani po blago in res v mraku so se vrnili — orožnik pa jih je aretiral. Bili so trije: Ivan Kovačič st., Ivan Kovačič ml. in Stefan Kovačič. Vsi trije so vse priznali, navedli tudi ostale člane tatinske tolpe. Iz občinskega zapora v Vinici so pobeželi, pri čemur so jim pomagali drugi cigani in ci-ganke. Dosedaj jih še niso mogli izslediti, pač pa je bil 10. decembra 1927 aretiran obtoženec Ludovik Kovačič, zasluslan najprej v Zagrebu nato pa oddan v celjske zapore. V Zagrebu je soudeležništvo pri vkomu priznal, v Celju je vse tajil. Na vprašanje predsednika, zakaj je v Zagrebu priznal, je dejal, da je to storil iz strahu pred kaznijo, češ, da so njega in očeta preletali s pendreki. Pa tudi tisto, kar je pri preiskovalnem zaslišanju priznal je pred poroto zanikal po ciganski navadi. Zagovornik je povdarjal, da se na priznanje v Zagrebu ne more polagati nikake važnosti, z ozirom na to, da se je sistem pretepanja v naši državi že precej razvil in da se moremo šele sedaj nadejati reda v tem pogledu. Kljub protislovjem, v katere se je cigan s tajejem zapletal, so porotniki na edino vprašanje odgovorili s 6 da in 6 ne — nakar je bil L. K. oproščen. Senat je bil isti — obdolženca je zagovarjal dr. Serbec. To je bil predzadnji slučaj, s katerim se je bavila spomladanska porota.

Fragor:

Zaščita stanovanj.

III.

Kvečjemu v področju tretje, a — kakor vemo — primarne zaščite najemnikov v ožjem smislu t. j. oblastvenega reguliranja najemnin bi se dalo še nekaj doseči, ker ta zaščita po noveli (čl. 6 in 7) še obstoji do 1. maja 1928. l., dasi je po 1. februarju 1928. l. le še na papirju. Kakor je zaščita najemnin v tej noveli obdelana v zvezi z odpovednostjo najemov, niso zaščite najemnin deležni najemniki, ki se za 1. maj 1928. leta nimajo kam izseliti. Teh najemnikov je menda 99 odstotkov. Kakor na povelje so se hišni lastniki poslužili metode seganjanja v kot: povišali so najemnine, pa malokdaj v strpni meri (primeri zvišbo po čl. 7 novele, ki bi bila po duhu zakonodajavca!), kar od 1. februarja 1928. l. dalje s pristavkom, da ti je odpovedano za 1. maj, ako povišbe ne sprejmeš. Zaščita javnih nameštencev, ki jih je v Sloveniji okoli 25.000, v vsej Jugoslaviji pa okoli 250.000 samo v aktivni službi države (kje so še vsi drugi fiksni nameštenci in vsi upokojeanci!), je v dobi februar-maj l. 1928. tudi glede najemnine via facti odpravljena za groso zaščite potrebnih državljanov. Obstoji le bolj de jure in pa za peščico srečnih, ki se bodo v maju selili v lastne domove. Moti se, kdor meni, da gre i tu (tako kričimo že kar iz navade) za tehnično hišo zakonodaje, nego za namero in zaslug zakonodaje gre pri imperfektni obliki te zaščite v noveli, ker gre za poskus in preizkušnjo, za poskus, odpraviti i zaščito najemnin, za preizkušnjo, kako se bodo hišni lastniki obnašali v svobodi. Zakonodajavec si je pridržal možnost, da v dobi do 1. maja 1928. l. potisne hišne lastnike v pravične meje, ako se ne bi obnesli.

Saj jim pravice, da zahtevajo za svoje najemne predmete primerno najemnino, nikakor več ne zanikuje. Vprašanje pa je seveda, katera najemnina je primerna. Trdijo, da je primerna najemnina, ki je bila pred vojno, po zlati pariteti valorizirana za seda-

njo dob. Ali je izenačenje kron z desetkratnikom v dinarjih pravilni ključ, s tem finančnopravni vprašanjem se ne bavimo, važno pa je, da gre tudi tu za pokret, ki nima zgolj regionalnega značaja, ki ga pa v sedanjih državah zelo različno rešujejo. Jemati tuje reforme za zgled, bi bilo nezumnost, ker so pri nas pogoji in odnosi čisto drugačni. Tudi nameštenci s fiksnimi prejemki se morajo pri nas sprijazniti z mislijo, da jim je odslej plačevati valorizirano najemnino, ker jo zakonodaja hišnim lastnikom priznava. Preizkušnja zrelosti bo zavisna zgolj od tega, ali se bodo najemodajavci s tolikšno dajativjo zadovoljili. Toda kesneje obrazložimo, da si zaščite potrebni najemniki od quos-ego-novele nimajo nadejati znatnega varstva. Zato menimo, da je treba solucijo vprašanja predložiti na drugo polje. Čim stoji, da mora nameščenec s fiksnimi prejemki plačevati valorizirano najemnino, mu je treba podeliti sredstev, da to najemnino plača. Država, ki sankcionira valorizirano najemnino, mora hkrati s stanovanjskimi dokladi valorizirati stanarine svojega nameštanstva s stanarinskimi dokladi. Najglavni greh bi bila storila, ako bi to opustila, saj bi svojim delojemalcem od najnižjega do najvišjega zanikala osnovno človeško pravico stanovanja. Zganjanje državnih delavcev in uradnikov pod kozolec bi bilo dejanje, ki bi vzrevoltiralo vse šibke sloje v eno strnjeno falango. Pravna država že radi ugleda v zboru držav tega ne sme tvegati. Zato je ugoden čas za pokret, da naj država svojim nameščenim valorizira standardstanarine. S to injekcijo se bo kriza zelo polegla. Kolikor dotlej še ne bodo, bodo morala tedaj brez odlaške valorizirati stanarine svojih nameštencev vsa samoupravna telesa in vsi v ospredju bivajoči zasebniki (bančni zavodi, veleobrniki, trgovci). S tem bo povratek v normalnost popolnoma zavarovan. (Dalje prih.)

Prosveta.

Rostandova komedija »Cyrano de Bergerac« se vprizori po triletnem presledku v nedeljo 11. t. m. v drami. Naslovno vlogo igra g. Levor, Roksan g. Nablocka. Komedija je na novo inscenirana in delno izpremenjena zasedba ulog. — Režira g. prof. O. Šest.

Mozartova »Čarobna piščalka« se vprizori zopet v ljubljanski operi danes v četrtek, dne 8. t. m. in sicer za abonente doma C. Pri tej predstavi je zasedba nekoliko spremenjena in sicer poje kraljico noči gđ. Popovičeva, njeno hčerko Pomino — gđ. Majdičeva in Prvo damo — gospa Poličeva. Ostale vloge so v isti zasedbi kakor pri dosedanjih vprizoritvah. Opero dirigira in režira ravnatelj opere g. Mirko Polič.

VETERINARSTVO.

Napisal prof. Vet. Fak. Dr. Fr. I. Zavrnik. Založba Prestini, Zagreb 1928. Str. 54. Cena 10 Din. — Ta brošura, ki nosi sicer na zu-

naj v svoji opremi znake sedanjega časa, izpolnjuje v naši informativni književnosti višjega stila precejšnjo vrzel. V kondenzirani obliki podaja avtor sliko razvoja veterinarstva na svetu. Opisane so razvoj veterinarskih učilišč, kavzalna veza posameznih predmetov, ki se predavajo na naši fakulteti. V drugem delu je opisan delokrog in dejstvo vne veterinarja (v praksi, v upravi, v saniteti, sodniji, živinoreji in na narodnoprosvetnem polju). V tretjem delu se tretira o veterinarstvu v naši državi s pogledi v bodočnost in z njenimi potrebami. Tu so načeli mnogi važni in dalekosežni problemi, ki bi vsak za sebe potrebovali obširnejših razprav in o katerih mora voditi račune vsaki resnejši narodni gospodar. Brošura je pisana v za vsakega Slovenca lahko razumljivi ekavščini in se priporoča sama po sebi.

SAH.

7. kolo šahovskega turnirja na Dunaju je prineslo lepe in zanimive partije. Senzacija je bila, da je amater Lichtenstein premagal

profesorja Bäckerja in Beutuma. S tema zmagama je Lichtenstein hkrati s Tartakowerjem na prvem mestu. Vsak od njih ima po 5 točk. Tartakower je remiziral z Grünfeldom, Spielmann z Wolfom, Réti pa je potolkel Dörrya.

SPORT.

Nov svetovni rekord. Francoski težkoatlet Roger Francois je pred par dnevi obojernočno težno dvignil 103,5 kg in s tem postavil nov svetovni rekord za laško srednjo težo. Prejšnji svetovni rekord je stal na 102,5 kg in ga je postavil Nemec Rudolf Edinger.

Letanje brez motorja. Dočim je pri nas še v najširših krogih neznan, da je mogoče brez motornih sil leteti po zraku, igra v Nemčiji letanje z jadrmi zelo veliko vlogo v tehničnem in sportnem delu avijatike. Družba »Rhön-Rossitten« se trudi z vsemi silami, da izvežba mlade ljudi na vseh poljih letanja z jadrmi. Na pobočjih velike sipine se novinci v kratkih »zračnih skokih« seznanijo s principi drsalnega poleta. Potem se začne »vtipavanje« v zrak in težje vaje, na pr. pristati pri dokončani zastavi, polet v krivuljah in polet čez sirmejša pobočja sipine. Lahki padci, pri katerih se pokvarijo stroji, se pripeljejo večkrat. Izdatno težavnejše je pravo letanje z jadrmi. Pri tem ne sme pilot zgubiti na višini, nasprotno mora na višini pridobiti in jo obdržati. To se pa posreči samo z izrabo dvigajočih se zračnih tokov. Ta veter najdemo povsod, kjer gorski ali sipinski grebeni dvignejo zračni tok. Gradijo tudi dvosedezna letala na jadra, pri čemur moramo posebno poudariti, da je bil svetovnoznani konstruktor letal in sijalni pilot Fokker prvi, ki je izvršil na letalu z jadrmi pasajirski polet. V najnovijem času se je posrečilo izrabi pri nevihti dvigajoči se zračni tok pod oblakom in je pri taki priliki znani nemški letalec na ta način dosegel višino 1800 m z brezmotorjem letalom.

Kje je naša literatura in kje se začne sport. Pred večimi leti je potoval francoski pisatelj Georges Michel v Italijo, da obišče svojega prijatelja Gabriela d'Annunzio. Peljala sta se v Benetke da se poklonita manom pesnika lorda Byrona, (ki ni bil samo velik pesnik, ampak vzlic svoji pokvarjeni nogi tudi izborni plavalec, ki je med drugim tudi Hellespont preplaval), sta sklenila, da absolvirata plavalno turo, ki jo je lord Byron v Benetkah večkrat napravil: več kilometrov dolgo progo od Lida do trga sv. Marka. Stopila sta torej na Lido v morje in stopila ob Kanalu Grande v bližini Markovega trga. Tam pa sta zvedela od Benečanov, da se lord Byron ni zadovoljil s progo Lido-Markov trg, ampak je plaval še kake 4 km naprej do Staze. »Ne tega pa ne storim,« je izjavil nato Georges Michel. »To ni več literatura, to je že sport — in midva nisva nikaka sportnika, ampak literata.«

To in ono.

NOVA TEHNIKA PORODOV.

»Journal des Débats« poroča, da je g. dr. Paul Delmas, profesor za porodništvo na medicinski fakulteti v Montpelieru, objavil poročilo o popolnoma novi zdravniški tehniki, katero je iznašel, in na podlagi katere je

mogoče napraviti porod ob določeni uri. Do sedaj je bilo mogoče rojstvo otroka časovno le približno določiti. Če je pa prišel čas, enako ni bilo mogoče določiti, koliko časa bo trajal porod. Včasih ga je treba po dolgih, težkih bolečinah, trajajočih več ur, umetno dokončati v interesu matere ali otroka. Če so pa resni vzroki zahtevati prekinjenje nosečnosti, je bilo to združeno z nevarnimi operacijami, kot je na pr. cesarski prerez.

Po tehniki dr. Delmasa pa je mogoče določiti uro poroda in se ni treba zanj bolj vznemirjati, kot za operacijo kile. Izvršiti se da ravno tako varno. Najprvo zdravnik omami bodočo mater, potem pa izvleče otroka v šestih minutah brez kakšne zareze ali pretrga. V šestih naslednjih minutah je tudi posteljica izvlečena. Vse skupaj poprečno ne traja niti četrte ure, včasih malo več, včasih malo manj. Dr. Delmas je na podlagi svoje tehnike napravil več kot štirideset porodov pred številnimi pričami, dijaki, babicami in zdravniki. Vsi ti porodi so se izborni posrečili. Vse je šlo elegantno in naglo, brez nevarnosti za ženo in otroka.

PISMO Z DRUGEGA SVETA.

Budimpeštanska policija preiskuje te dni misteriozno zadevo. Gre za ameriški dvo-boj, čigar podrobnosti so zavile v popolno teko in čigar motivov policija najbrže ne bo nikdar razkrila, ker sta oba duelanta mrtva.

Pred kratkim se je vrgel dobro situirani borzni agent Tomaž Urban pod brzovlak, ki ga je raztrgal. Kljub vestnemu poizvedovanju policija izprve nikakor ni mogla ugotoviti, kaj je gnalo moža v prosto voljo smrt. Sele sedaj, po par tednih je prišlo na dan, da je bil samomorilec žrtve ameriškega dvo-boja, ki ga je imel Urban pred 20 leti z nekim profesorjem. Domenjeno je bilo, da mora izvršiti cni, ki potegne črno kroglo, po dvajsetih letih samomor. Od tedaj je dobil Urban od svojega nasprotnika vsako leto ob obletnici dvo-boja pismo, v katerem ga nasprotnik opominja, da ima živeti zopet leto dni manj. Peinajst let po dvo-boju, sta se nasprotnika slučajno srečala. Profesor je prebledel in pobegnil, par dni nato pa je izvršil samomor, dasi, kot omenjeno, ni on potegnil črne krogle.

Ob šestnajsti obletnici je prejel Urban, kot običajno, zopet pismo, v katerem ga irtvi nasprotnik opominja, da ima živeti samo še štiri leta. Pisma so prihajala eksaktno leto za letom. Urbanu je povzročalo posebno gro-zo dejstvo, da so bila pisana pisma lastno-ročno od njegovega mrtvega nasprotnika. Zaman je razmišljal dan in noč o tem, kako naj si misteriozno zadevo razlaga. Končno je jel od razburjenja bolj in bolj bolehati, zadnje čase pa vidno hirati, končno pa je izvršil, najbrže iz strahu pred misterioznim odpošiljateljem pisem, samomor. Policija doslej še vedno ni mogla ugotoviti, kdo je pošiljal Urbanu po smrti njegovega nasprotnika grozilna pisma. Očividno jih je napisal profesor ter jih izročil, predno je izvršil samomor, kakemu svojemu prijatelju z nalogom, da naj jih pošilja Urbanu.

Panteleimon Romanov:

Kultura.

Kontorist Kirjuhin iz tovarne za železo je sedel s svojim tovarišem v pivnici in se pritoževal:

»Povej mi, prosim te, odkod to, da smo mi po svoji državni obliki morda za stoletje pred drugimi, po načinu svojega življenja smo pa tako strašno zaostali? V inozemstvu, pravijo, da delavca niti ne spoznaš. Klobuk ima in manšete! In pri nas...? Marsikdo za-sluzi lepe denarje, lahko bi sebe in družino lepo oblekel, imel prijazno sobico v slikami in še kaj. Zakaj nima tega? Ker vse požene za žganje. Kako grobi so naši običaji! Nihče se spoštljivo ne opraviči, nihče ne odgovori civilizirano, pa če bi ga sam hudič... Sram jih je, da bi bili gospodski. Uganjati neumnost, oblačiti se v cunje — to jim je všeč.«

»Pri nas ne gledamo na te malenkosti, je menil prijatelj.

»Nedavno sem bral o Ameriki... Tam žive kakor gospoda. Imajo klobuke in zavesne na oknih. Tam je vse to potrebno. Če imaš par kopečk odveč, se daš že na kakšen način olepšati... Mene bi si lahko vzeli za primer. Moja plača je dovolj majhna in vendar je pri meni vse na svojem mestu: zlikane hlače, rokavice... In danes se peljem domov z gramofonom, zavesami in s klobukom za ženo... Vse predmetje ve, kako civilizirano živim. Kdo se zna ponašati? Le Kirju-

hin! Preteklo nedeljo sem šel z rokavicami na sprehod in sem se ljudem opravičil.«

Kirjuhin je plačal, oblekel rokavice in odšel. Ker sta izplašala prijateljem skoro deset steklenic, je imel Kirjuhin prilike dovolj za opravičevanje.

»Glej, je dejal, »ravno kar me je dregnil oni pobalin. Lahko bi mu razbil onega... Toda jaz sem se le opravičil.«

»Kako ti je to mogoče?«

»Kako? ... To je baš! Toda jaz si ponavljam: Kdo v vsem predmestju živi kulturno življenje. Le Kirjuhin! ... Prosim, počakaj malo...«

Prijatelj je obstal. Kirjuhin je stopil pet korakov naprej in vprašal:

»Kaj je videti, da sem kontorist?«

»Ne, kakor gospod!«

»To je ... In poletim dam cilindar na glavo; potem boš videl.«

V vagonu je dolgo trajalo, predno je zlo-žil svojo ropotijo — gramofon, zaveso in škatljo s klobukom. Zraven je živahno govoril sam s seboj. Tu sem, lepo oblečen in moja žena tudi. Nihče ne spozna, da sem kontorist.

Sosed ga je pogledal in molčal. »Kirjuhin je privlekel ogledalo in krtačo na dan in si pričel česati lase.

»Toda s svojo ženo imam vražje trpljenje, je dejal in gledal soseda. Našemu človeku vtepsi kulturo v glavo, je težje, kakor svinjo navaditi na sedlo... Na primer, moja žena... Druga bi se Bogu zahvalila, da ima moža, ki je pred drugimi. Namesto tega se

prepirava vsak dan in včasih se skoro slepeva. Še dobro, da ima ponižen značaj, sicer bi bilo hudo. Tako mi je postala zoprna, da ne morem več vzdržati. Po mestu hodijo tak-ka čedna dekle, s klobučki in ostrizanimi nohti. Moja pa si podveže krilo pod pasom, zavija rokave in se ves dan motavi okrog svojih loncev. In tako malo razume... Govorim z njo o Fordu, pa se ji še ne sanja, kdo je to... Ne zanima se... Jaz lahko govorim o vsem... Toda moja žena je mrlja! No dobro, pridem domov: s kom naj se pogovarjam? Nad čem naj razveselim svo-je oko? Ne, naša dežela ni za nas. Proč moram, proč od tod; naučiti se tujih jezikov in proč! Seveda, ljudje naše stranke že delajo, toda narobe in nič pravega se ne rodi... Na postaji je vstopila neka gospa. Kirjuhin hoče umakniti svoje stvari.

»Madame, izvolite!«

»Prosim, nikar se ne vznemirjajte!« in sedla je na drugo klop.

Kirjuhin je sedel in majal z glavo:

»Za boga, komično!«, je dejal. »Če bi bila vsaj lepa. Vsak drugi bi je pljunil v lice. Jaz pa skočim: »Prosim, madame...« In bogve, če je ta madame razven kletvin sploh kaj drugega vajena slišati.«

Vlak se je ustavil. Kirjuhinov sosedi je izstopil. Lotil se je drugega in dejal:

»Ste že videli takega tepca! Sedi celo pot kakor čuk in pusti, da govorim sam.«

Na svoji postaji je izstopil in pozdravil znanca. Zraven je visoko dvignil svojo če-pico in se dostojanstveno priklonil.

»Krasne rokavice imate«, je menil eden od znancev.

»Šest rubljev petdeset,« je dejal Kirjuhin, postavil prtljago na tla in dal nekemu od okolice eno rokavico, da jo občuduje.

Ko se je peljal na saneh skozi vas, je melanholično zurl na slamnate strehe, na ilov-nate klopi pred hišami, na kmele in žene in sreletelo ga je nerazumljivo zaničevanje-neh ljudi, ki so hodili v ovčjih kožuhih in se niso znali pogovarjati. In začutil je žalost nad samim seboj, da je edini človek v vasi, ki je razumen in ki civilizirano živi. In čim večje spoštovanje do sebe je občutil, tembolj je zaničeval druge, posebno svojo ženo.

Seveda, nič slabega ni bilo takole priti do-mov. Njegova žena je bila v bistvu miro-ljubna. Vse je bilo dobro, le če bi on ne bil tako civiliziran. Toda vedel je: samo da jo je pogledal, je vzkipele v njem sovraštvo in zaničevanje, da je tak navadna ženska, ki se ne zna pogovarjati. Morda bi rad govoril malo o Ameriki — toda kaj ona ve, kaj je Amerika?

Zdaj ji je kupil klobuk... Toda on po-trebuje fino, delikatno ženo, kakor je on sam, ne pa tako teslo.

Ko so sami obstale pred hišo, je zagledal Akulino, ki je baš krmila svinje. In zakri-čal je:

»Hej, mrha, kaj ne vidiš, da je prišel tvoj mož! Tu imaš darilo, klobuk. Saj ne vem, če ga sploh znaš posaditi na glavo. Drva! ... Kaj počno otroci? Dober dan!«

—0—

Od dobrih so najboljši

Šivalni stroji in kolesa

znamke

GRITZNER in ADLER

za dom, obrt in industrijo.

NOVOSTI Šivalni stroj kot: Dam-

ska pisalna miza. — Samo pri

JOSIP PETELINCU

LJUBLJANA

blizu Prešernovega spomenika ob vodi

Pouk v vozenju brezplačen.

15 letna garancija.

Tudi na obroke.

Carinsko posredniški in špedicijski bureau

>> GROM <<

LJUBLJANA, Kolodvorska ulica 41

Naslov hrsojavkam: »GROM«. Telefon 2454.

Podružnice: Maribor, Jesenice, Rakek.

Obavljajo vse v to stroko spadajoče posle najhitreje in pod kulantnimi pogoji.

Zastopniki družbe spalnih voz S. O. B. za ekspresno pošiljke.

Širite »Narodni Dnevnik«!

Oglašujte v

Narodnem Dnevniku.

MALI OGLASI

Za vsako besedo se plača 50 par. Za debelo tiskane pa Din 1.—.

Drva - čebin

Wolfova 1/II. - Telef. 2056.

Šivilja,

ki dobro šiva, išče službe. Gre tudi na dom. Naslov v upravi lista.